

ELŐSZÓ – AZ ÍRÁS A FELEJTÉS ESZKÖZE

Somogyi Zsófia

A fotográfia is a felejtés eszköze, ha a megőrző funkcióját tartom szem előtt, a többi rengeteg helyett. Hiszen amit így vagy úgy megörökítek, lejegyzek, azt akár el is felejtetem.

Emlékszem, hogy külföldön járva nem voltam hajlandó fotózni: úgymint emlékszem majd (persze nem emlékeztem, vagy nem úgy), úgymint visszajövök (vissza is mentem). Sokat beszélgettünk útitársammal a fotó álságos természetéről, ám ha mégis fotóztunk, arról itthon kiderült, hogy nem sikerült egyetlen egy kép sem. Sokáig a hűtőben tartottuk mind az öt exponált tekercset, hátha majd egyszer... Évekkel később aztán előhívtam, és tucatnyi szellemkép került elém az egy hónapos útról. Az elmosódott fotók hihetetlen erővel rántották elő az emlékképeket. Sokkal élesebben és sebőbben, mintha tökéletesek lettek volna. Hátborzongató volt.

Szerencsére a tárgyak, emlékek nem csak más dolgokra emlékeztethetnek, hanem meg is mutathatják őket. Főként, ha a fotó nem csak játék vagy rutin, hanem művészet. Megmutathatják például, hogy milyen a hely, ahol élünk – nélkülünk. Ahogy mi nem láthatjuk, mert nem úgy nézzük, vagy éppen nem vagyunk ott, mert éjszaka van, mert speciális technikával készülnek, ami megváltoztatja a színeket, anyagokat.

Ezek az ember nélküli képeken arról is szó lehet, hogy a fotós fordult egyet, s úgy mesél rólunk, hogy nem mi vagyunk a fényképen, hanem az, amit nézünk. Sok fotóművész előszeretettel él ezzel a módszerrel, s többek között a konceptuális (városi) táj műfajában alkot. Egyik üres tér meg egy másik üres tér között ég és föld lehet a különbség, ha más a gondolat mögötte. Ha másért lett benne oly nagy a csend.

Egy nagynevű német fotósnál, Andreas Gurskynál például a világ elembertelenedése az alaptörténet. Az ismert finn művésznő, Elina Brotherus a perspektíva, a tér-(illúziós) elméleteket tanulmányozza. A fiatal osztrák Lukas Schaller a használt „használaton kívüli magányát” vágja az arcunkba, a még fiatalabb magyar fényképész, Herrman Ildi pedig a hétköznapi tárgyak fellélegzését mutatja, amint végre-végre becsukódott az ember mögött az ajtó.

Jelen fotókon egy gondolat kísérlet az egyik kiindulás, azon túl, hogy a képeslap Budapest és Magyarország-kép is zilálódjon egy kicsit. Eltűnéses mese arról, amikor az ember nélküli rendszer még javában működik, és arról, hogy akkor milyen látvány tárulna elénk, vagy valakik elé.

Valószínűleg éppen olyan, mint ezeken a fotókon: funkcióját vesztett, s ettől új dimenzióba kerülő. Nem lépcső vagy híd, hanem konstruktivista beton forma, nem építkezés, hanem vízszintesek és függőlegesek szépségesen egyszerű hálózata, nem egyetem, hanem hideg-tiszta úr-város-díszlet, amit látunk. S ugyanígy megváltozik az organikus és mesterséges viszonya is, sokkal szembeütőbb az összefüggés. Nem rendetlenség, szeméthalom magasodik előttünk, hanem békebeli körforgást látunk, a káoszból a rendbe és vissza. E folyamat irányának kérdése az építkezéseket ábrázoló képeken éleződik ki leginkább.

A XIX. század közepe óta bármi lehet a képeken, s azóta kanyarokkal ugyan, de tartotta ezt az utat a művészet, s jó ideje a „bármi” maga is lehet művészet. Csak nem akárhogyan, s innentől nehezített a pálya.

[Thierry De Duve: *Bármit lehet*]

E fotókon, a „bármi” az az érdekes, hogy észre sem vesszük, csak ha bizonyos értelemben kivontak minket belőle. Mert az írás egyszer sem az emlékezés eszköze is: ha nem lenne valami leírva, meg sem tudnánk talán, hogy valaki már azt a gondolatot is kigondolta. Ha becsukódik a könyv, vagy kilép a rendszer a beállítások mentése után, elfelejthetem, amit olvastam. De a tanulság – az, amit közben magam és a világ viszonyáról megtudtam – az marad és dolgozik bennem.

S ugyanígy: a fotók konkrét elemeit, hogy jobbra vagy balra nyílt az alagút, hogy sár vagy beton övezte a hidat, egy vagy két autó állt-e a parkolóban, nem fontos megjegyeznem. Elég, ha arra emlékszem, hogy éjszaka lejönnek a csillagok az utcai lámpák helyére, hogy szoborként tekinthetek bármire, hogy ilyenkor úrbéli csend kúszik be a dolgok közé s ragyogtat fel mindent egy pillanatra. Elég, ha megjegyzem magamnak a továbbiakra nézve, hogy éles és pontos képekben láttam, hogy milyen a világ, ha az őt formáló és használó, efemert teremtmény, mert magát is annak gondoló/tudó ember nincs jelen benne. És ezeken a képeken e tiszta látomás korántsem hátborzongató.

Hővezeték, Szerémi út   *Heat station, Szerémi Road*   2004

PREFACE – WRITING IS THE TOOL OF FORGETTING

Zsófia Somogyi

Photography is the tool of forgetting, if we look at it's preserving function, instead of the others. Because what I record, or write down, I might as well forget.

I remember, when I was traveling, I wasn't willing to take photos: 'I'll remember' (of course I don't, or not in that way), 'I'll come back' (I did go back). With my fellow-travelers we talked a lot about the false nature of photography. If we did take photos, at home we discovered, that not a single picture came out right. (All five rolls came out wrong.) We kept them in the fridge for a long time, maybe once... Years later I developed them, and dozens of ghostly pictures came up from the one month long journey. The blurred photos drew out the memories with incredible strength. Sharper and more painful, than if they were perfect pictures. It was gruesome.

Luckily the objects and memories do not only remind us of other things, they also show them. Specially when photography is not only a game, or routine, but art. For example, they show us what the place looks like, where we live, without us. The way we don't see it, because we don't look at it like that, or because it's at night, when we're not there, or because they're made with a special technique, which changes the colors and the textures. On these pictures, with not a soul on them, the point could be that the photographer turned around, and talks about us, so that we're not on the photos, only the thing we see. Many photographers like to use this method, and compose in the form of the conceptual (urban) scenery. One empty space, and another empty space can be as different as chalk and cheese, if different thoughts are behind them. If the great silence is caused by different things.

A famous German photographer, Andreas Gursky talks about the dehumanization of the world. The well-known Finnish artist, Elina Brotherus studies the perspective, space-(illusional) theories. The young Austrian Lukas Schaller casts the used 'out of use loneliness' in our teeth. The younger Hungarian photographer, Ildi Hermann shows how the everyday objects respire, when we shut the door behind us at last.

Behind these pictures there is an experiment of thought, plus in addition, a shot to disarrange the postcard picture of Budapest. It is a story about vanishing, when the system keeps on working without the presence of man. We see what we or somebody else would see then.

Presumably it is like what we see on these photos: without function, and in a new dimension. Not a staircase or a bridge, but a constructivist concrete form. Not a construction, but the beautifully simple network of horizontals and verticals. Not a building, but a cold-clear space-city scene.

The relation of the organic and artificial changes in the same way, and the relationship is much more striking. It's not a disarray, or a pile of rubbish, but we see the peacetime circulation from chaos to order and back. The tendency of this process becomes strained on the pictures of the constructions.

From the nineteenth century downwards anything can be on the pictures. Since then, with a few turns, the art held to this course. And for quite a time anything can be the art itself, only not anyhow, and that is when it becomes difficult. [ThierryDe Duve: Anything is possible]

On these photos it's interesting, that we wouldn't notice the 'anything', only if we're withdrawn from them in a way. Because writing is also a tool of remembering: If something wasn't written down, we wouldn't even know, that someone had thought of the same thoughts before. If the book closes, or the system quits after saving the settings, I can forget what I've read. The lesson I've learned about my relation to the world is what stays, and works in me.

Likewise I don't have to remember the plain facts of the photos, whether the tunnel opened to the right, or to the left, whether mud or concrete was at the side of the bridge, whether one or two cars were in the car-park. It's enough if I remember, that at night the stars take over the place of the streetlamps, and I can look at anything as a statue, and cosmic silence crawls between the things, and brightens everything up for a moment. It's enough if I remember that I've sharply and punctually seen what the world looks like when the ephemeral man forming and using it is not present. And on these pictures the clear vision isn't gruesome at all.

Víztorony, Balatoni út Water tower near Balatoni Road 2005

